

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (RP 72/2020 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 14/2020 rd
- ekonomiutskottet EkUU 9/2020 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Mika Salminen, Institutet för hälsa och välfärd (THL) (distanskontakt).

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Arbetshälsoinstitutet
- Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- Helsingfors stad
- Ålands landskapsregering
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Servicefacket PAM rf
- Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry

Betänkande ShUB 11/2020 rd

- Rederierna i Finland rf
- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår temporära ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar.

Enligt en temporär bestämmelse i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet är förplägnadsrörelserna stängda för kunder under de undantagsförhållanden som orsakas av coronaepidemin fram till och med den 31 maj 2020.

I propositionen föreskrivs under fortsatta undantagsförhållanden om sådana restriktioner för förplägnadsverksamheten med stöd av vilka näringsverksamheten kan öppnas för kunder och spridningen av coronavirussjukdomen samtidigt kan förhindras.

I lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det temporärt under undantagsförhållanden om sådana begränsningar av förplägnadsrörelsernas öppettider och serveringstider samt antalet kundplatser i och användningen av deras utrymmen inomhus och utomhus som är nödvändiga för att förhindra spridningen av den smittsamma sjukdomen. Förplägnadsrörelserna förpliktas dessutom att iaktta särskilda hygienkrav och att se till att avståndet mellan kunderna är tillräckligt stort.

Genom en temporär förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av lagen utfärdas det närmare bestämmelser om de ovannämnda begränsningarna och skyldigheterna och om de områden inom vilka begränsningarna ska tillämpas. Begränsningarna gäller inte personalrestauranger och inte heller försäljning av mat och dryck för avhämtning.

Det föreslås att regionförvaltningsverken ska övervaka att begränsningarna och skyldigheterna iakttas. Regionförvaltningsverken kan bestämma att de missförhållanden och brister som de observerar vid övervakningen ska korrigeras och att förplägnadsverksamheten i en förplägnadsrörelse som väsentligt har brutit mot skyldigheterna omedelbart ska stängas för kunder i högst en månad.

Statsrådet följer att de i lagen avsedda förutsättningarna för begränsningar fortfarande föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls ska de temporära bestämmelserna upphävas.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juni 2020 och gälla till och med den 31 oktober 2020.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Målet med propositionen är att under fortsatta undantagsförhållanden från och med den 1 juni 2020 föreskriva om sådana restriktioner för förplägnadsverksamhet som gör det möjligt att öppna verksamheten för kunder och samtidigt hindra spridningen av sjukdomen covid-19. Eftersom den epidemiologiska situationen tills vidare har lugnat ner sig kan man enligt propositionen inleda ett

Betänkande ShUB 11/2020 rd

successivt öppnande av förplägnadsrörelserna, förutsatt att effekterna av de restriktionslättnader som görs nu och en senare allmän epidemiologisk lägesbedömning stöder det.

Den föreslagna lagstiftningen är en fortsättning på den temporära ändringen av lagen om inkvartering- och förplägnadsverksamhet (153/2020), med stöd av vilken förplägnadsrörelserna i princip har varit stängda för kunder. I det sammanhanget betonade ekonomiutskottet i sitt betänkande att även om det mest brådskande just nu är att förebygga spridning av epidemin, ska statsrådet samtidigt fortlöpande bedöma möjligheten att avgränsa de åtgärder som införts och förbereda sig på en kontrollerad hävning av dem, vid behov genom en regional gradering i det fall att infektionsläget tillåter det (EkUB 5/2020 rd).

Ekonomiutskottet har i sitt utlåtande om den nu aktuella propositionen fäst uppmärksamhet vid att de föreslagna bestämmelserna om antalet kundplatser och serveringstiderna är schematiska och att de inte beaktar att förplägnadsrörelserna är olika och att det eventuellt finns andra, lika effektiva metoder för att genomföra begränsningarna (EkUU 9/2020 rd). I det fall att relativt schablonmässiga gränser av den typ som nu föreslås anses nödvändiga med tanke på tydligheten, lägger ekonomiutskottet vikt vid en stegvis uppluckring i takt med att epidemiläget och erfarenheterna av regleringen möjliggör det och det finns mer forskningsdata att tillgå.

Avvecklingen av begränsningsåtgärder kan differentieras regionalt om den epidemiologiska situationen tillåter det, vilket minskar de ekonomiska förluster som åtgärderna orsakar. Enligt inkommen utredning finns det dock avsevärd risk för att olika bestämmelser för olika regioner leder till att epidemin stärks på nytt, eftersom infektionen kan spridas i restauranglokaler och när människor rör sig inom landet. Det framhäver behovet av riksomfattande styrning samt reglering genom förordningar som grundar sig på en omsorgsfull och epidemiologisk analys.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att de temporära bestämmelser om förplägnadsrörelsernas öppettider och serveringstider samt antalet kundplatser inomhus och utomhus och begränsningar i användningen av utrymmena som föreslås i lagen om smittsamma sjukdomar är nödvändiga för att förhindra spridningen av den smittsamma sjukdomen. Dessutom ska förplägnadsrörelserna förpliktas att iaktta särskilda hygienkrav och att se till att avståndet mellan kunderna är tillräckligt stort. En förplägnadsrörelse ska också utarbeta en plan för hur den iakttar de föreskrivna skyldigheterna och begränsningarna.

När begränsningar av den typ som en stängning av restauranger representerar ska avvecklas är det enligt utskottet viktigt att det inledningsvis sker gradvis och med iakttagande av försiktighet. Det förfarandet har tillämpats eller tillämpas fortsatt i åtskilliga andra länder. Utskottet anser att en gradvis avveckling ligger i både restaurangernas och deras kunders intresse. Förfarandet förutsätter också kontinuerlig övervakning av epidemiläget, eftersom avvecklingen av begränsningarna kan leda till ökad spridning av coronaviruset och förvärra epidemin.

Utskottet anser att propositionen understryker vikten av att beakta kundernas och de anställdas säkerhet när restaurangerna öppnas. Utskottet anser samtidigt att det är viktigt att åtgärdernas konsekvenser och behovet av ändrade åtgärder ses över regelbundet och att man vidtar de åtgärder som situationen kräver, det vill säga att man antingen stramar åt begränsningarna eller lättar på dem. Resurserna för tillsynen över att begränsningarna verkställs måste säkerställas. Utskottet

Betänkande ShUB 11/2020 rd

tillstyrker lagförslaget, men med de ändringar som görs på grundval av grundlagsutskottets utlåtande.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande kan den föreslagna lagen inte stiftas med stöd av 23 § i grundlagen, som gäller undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna under undantagsförhållanden, utan den ska uppfylla de allmänna kriterierna och de särskilda kriterierna för inskränkning av varje grundläggande fri- och rättighet. Kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag är således i viss mån strängare vid begränsning av grundläggande fri- och rättigheter än vid undantag. Enligt grundlagsutskottet uppfyller den föreslagna regleringen delvis också kravet på att bestämmelser om begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna ska utfärdas genom lag. Det är dock nödvändigt att ändra de föreslagna bestämmelserna så att det av lagen tydligare framgår vilka de skyldigheter för verksamhetsutövare är som det får utfärdas närmare bestämmelser om genom förordning av statsrådet. Den här ändringen är enligt grundlagsutskottet en förutsättning för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår med anledning av grundlagsutskottets utlåtande att 58 a § i lagförslaget preciseras på det sätt som närmare framgår av detaljmotiveringen.

Grundlagsutskottet betonade i sitt utlåtande att det lagstadgade kravet på nödvändighet ska styra besluten om regional tillämpning och att begränsningar inte kan föreskrivas eller bibehållas i regioner där detta inte är nödvändigt med hänsyn till det epidemiologiska läget.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett det vara nödvändigt att de begränsningar som nu föreslås beaktas när statsrådet bereder det så kallade allmänna stödet till företag. Utskottet har dessutom fäst uppmärksamhet vid tidsplanen för riksdagens behandling av förslaget.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det i samband med den nu aktuella propositionen och den reglering som tidigare utfärdats på grund av undantagsförhållandena har framkommit ett behov av att utveckla bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar. Social- och hälsovårdsutskottet anser liksom grundlagsutskottet att det är motiverat att behövliga permanenta ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar stiftas under normala förhållanden och efter en noggrann beredning.

DETALJMOTIVERING

58 a §. Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Det föreslås att paragrafen ändras med anledning av grundlagsutskottets utlåtande så att det av paragrafen tydligare framgår vilka skyldigheter den som bedriver förplägnadsverksamhet har. Likaså förtydligas kravet på att skyldigheterna och begränsningarna ska vara nödvändiga i sak och i fråga om olika regioner.

1 mom. Momentet innehåller en allmän bestämmelse om iakttagande av de begränsningar som föreskrivs i paragrafen och med stöd av den. Regleringen påminner om det som föreskrivs i 58 a § 1 mom. i propositionens lagförslag.

Betänkande ShUB 11/2020 rd

I momentet föreskrivs det också om bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om de områden där respektive skyldighet och begränsning ska tillämpas. En sådan förordning utfärdas i det fall att begränsningarna inte är nödvändiga i hela landet för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Bestämmelsen ersätter den bestämmelse om nödvändighet som föreslås i 58 a § 1 mom. i propositionen och ersätter dessutom det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås ingå i 3 mom. 6 punkten. Med stöd av momentet föreskrivs det genom förordning av statsrådet om begränsning av tillämpningsområdet för skyldigheter och begränsningar i en situation där begränsningarna inte är nödvändiga i hela landet för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Förordningen kan också gälla regionala avvikelser endast från vissa skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i 58 a § eller med stöd av den. Genom att bemyndigandet att utfärda förordning binds till nödvändighetskravet beaktas grundlagsutskottets ställningstagande om att det lagstadgade kravet på nödvändighet ska styra beslutsfattandet om regional tillämpning och att begränsningar inte kan föreskrivas eller bibehållas på sådana områden där det inte är nödvändigt med hänsyn till den epidemiologiska situationen. Social- och hälsovårdsutskottet betonar att statsrådet noggrant och tillräckligt ofta ska granska om begränsningarna är nödvändiga i sak och i regionalt avseende.

2 mom. I momentet föreslås bestämmelser om förplägnadsrörelsens öppettider och serveringstider. Regleringen ersätter delvis den sista meningen i 58 a § 1 mom. i propositionen och bemyndigandet att utfärda förordning i 3 mom. 4 punkten. Bestämmelserna har dock ändrats så att verksamhetsutövarens skyldigheter direkt framgår av dem. Statsrådet utfärdar en förordning om öppettider och serveringstider som är längre än vad som föreskrivs i momentet, om begränsningarna enligt momentet inte är nödvändiga för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Utskottet föreslår att öppettiderna och serveringstiderna i lagförslaget ändras så att de överensstämmer med 5 § i det utkast till förordning som ingår i propositionen.

3 mom. I momentet föreslås bestämmelser om det största tillåtna antalet kunder i förplägnadsrörelsen och om placeringen av kundplatserna. Regleringen ersätter delvis den sista meningen i 58 a § 1 mom. samt 3 mom. 2 och 3 punkten i propositionen. I utskottets förslag föreskrivs det mer exakt än i propositionen om de skyldigheter som gäller näringsidkare. Bestämmelser om ett maximumantal som överstiger det antal kunder som anges i lagen utfärdas enligt momentet genom förordning av statsrådet, om det inte är nödvändigt att iaktta det maximumantal kunder som anges i momentet för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom.

4 mom. I momentet föreslås bestämmelser om de instruktioner och möjligheter som ska ges förplägnadsrörelsens kunder samt om rengöring av utrymmen och ytor. Regleringen ersätter delvis den första meningen i 58 a § 2 mom. samt 58 a § 3 mom. 1 punkten i propositionen. I utskottets förslag föreskrivs det mer exakt än i propositionen om de skyldigheter som gäller näringsidkare. I 2 § i det utkast till förordning som utgör bilaga till propositionen finns bestämmelser om likartade skyldigheter.

5 mom. I momentet föreslås bestämmelser om en plan för genomförande av de skyldigheter och begränsningar som gäller förplägnadsrörelsens verksamhet och användningen av utrymmen inomhus och utomhus. Regleringen ersätter den andra meningen i 58 a § 2 mom. samt 58 a § 3 mom. 5 punkten i propositionen. I bestämmelsen föreskrivs mer exakt än i propositionen om att

Betänkande ShUB 11/2020 rd

visa upp planen och hålla den framlagd. I 6 § i det utkast till förordning som utgör bilaga till propositionen finns bestämmelser om likartade skyldigheter.

6 mom. I momentet föreslås bestämmelser om undantag som gäller öppettider, serveringstider, det maximala antalet kunder och placeringen av kundplatser. Enligt momentet gäller bestämmelserna i 2 och 3 mom. inte personalrestaurangverksamhet eller försäljning av mat eller dryck i förplägnadsrörelsen för förtäring någon annanstans. Regleringen påminner om det som föreskrivs i 58 a § 4 mom. i propositionens lagförslag.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 72/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 91 § 1 mom. och fogas temporärt till lagen nya 58 a och 58 b § som följer :

58 a §

Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

För att förhindra spridning av en smittsam sjukdom ska en förplägnadsrörelse som avses i 1 § 1 mom. 4 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) iaktta i denna paragraf angivna och med stöd av den utfärdade begränsningar av förplägnadsrörelsens öppettider, de serveringstider för alkoholdrycker som avses i alkohollagen (1102/2017) samt antalet kundplatser i och användningen för näringsverksamhet av förplägnadsrörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Om begränsningarna inte är nödvändiga i hela landet för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom, utfärdas närmare bestämmelser om de områden där varje enskild skyldighet och begränsning ska tillämpas genom förordning av statsrådet.

En förplägnadsrörelse får öppna för förplägnadsverksamhet för kunder tidigast klockan 6 och ska stänga förplägnadsverksamheten för kunder senast klockan 23. Servering av alkoholdrycker enligt alkohollagen får inledas i en förplägnadsrörelse tidigast klockan 9 och ska avslutas senast

Betänkande ShUB 11/2020 rd

klockan 22. Om de begränsningar som föreskrivs i detta moment inte är nödvändiga för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom, utfärdas närmare bestämmelser om längre öppettid och serveringstid genom förordning av statsrådet. (Nytt 2 mom.)

I förplägnadsrörelsens utrymmen inomhus eller en del av dem får samtidigt vistas högst hälften av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen. Den som bedriver förplägnadsverksamhet ska se till att kundernas vistelse ordnas tillräckligt glest och att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra. Närmare bestämmelser om skyldigheterna i anknytning till kundernas vistelse och placeringen av kundplatser samt om begränsning av antalet kundplatser i förplägnadsrörelsens utrymmen inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Om det för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom inte är nödvändigt att tillämpa det i detta moment föreskrivna maximiantalet kunder, utfärdas bestämmelser om ett högre maximalt antal kunder genom förordning av statsrådet. (Nytt 3 mom.)

Utöver det som föreskrivs i livsmedelslagen ska den som bedriver förplägnadsverksamhet se till att förplägnadsrörelsens lokaler och ytor rengörs. Den som bedriver förplägnadsverksamhet ska se till att kunderna får möjlighet att rengöra händerna och ge kunderna instruktioner om hur man kan hålla ett tillräckligt avstånd och rengöra händerna. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, om ordnande av möjlighet att rengöra händerna och om de instruktioner som ska ges kunderna.

Den som bedriver förplägnadsverksamhet ska göra upp en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Planen ska på begäran visas upp för regionförvaltningsverket och för den polis som utövar tillsyn enligt 11 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas framlagd för kunderna i förplägnadsrörelsen. Närmare bestämmelser om innehållet i planen för genomförande av skyldigheterna och begränsningarna och om hur planen ska göras upp och hållas framlagd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det som föreskrivs i 2 och 3 mom. gäller inte sådana personalrestauranger som avses i 1 § 3 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och inte heller förplägnadsrörelsers försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans.

58 b §

Tillsyn över förplägnadsrörelser och uppföljning av förutsättningar för begränsningar

Regionförvaltningsverket övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 a § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna eller iakttagandet av begränsningarna, kan regionförvaltningsverket förelägga förplägnadsrörelsen att avhjälpa bristerna eller missförhållandena. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska utföras. Om bristerna inte har avhjälpats inom utsatt tid eller om skyldigheterna har åsidosatts på ett väsentligt sätt, kan regionförvaltningsverket bestämma att

Betänkande ShUB 11/2020 rd

förplagnadsrörelsens förplagnadsverksamhet omedelbart ska avbrytas och att rörelsen ska hållas stängd för kunder högst en månad.

Polisen ska vid behov på regionförvaltningsverkets begäran ge handräckning för att genomföra tillsynen och stänga en förplagnadsrörelse enligt 1 mom.

Statsrådet ska noggrant följa upp huruvida de i 58 a § 1 mom. avsedda förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för upphävande av 58 a § och de bestämmelser som hänför sig till den. Om de begränsningar som har föreskrivits om med stöd av 58 a § 3 mom. inte längre är nödvändiga i vissa områden eller i den föreskrivna omfattningen, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning.

91 §

Verkställighet av beslut

Beslut enligt 16, 57, 58, 58 b, 59—67 och 69—71 § får verkställas genast även om de överklagas.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 oktober 2020.

Betänkande ShUB 11/2020 rd

Helsingfors 26.5.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anu Vehviläinen cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Juhana Vartiainen saml (delvis)
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Petri Honkonen cent
ersättare Katja Hänninen vänst
ersättare Anneli Kiljunen (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

Betänkande ShUB 11/2020 rd
Reservation 1 /saf

RESERVATION 1

Motivering

Sannfinländarna anser det motiverat att man strävar efter att kväva coronaepidemin genom effektiva precisionsåtgärder. Sannfinländarna påpekar dock att vi i den andra vågskålen har friheten att idka näring: öppnandet av olika typer av restauranger är förenat med olika slag av risker, och de risker som är förenade med alkoholkonsumtion och berusning kan inte motivera begränsningar för restauranger som inte serverar alkohol. Likaså bör det beaktas att tillgången till restaurangtjänster som uttryckligen serverar mat är viktig för arbetstagare som på grund av sitt arbete måste röra sig nattetid.

Sannfinländarna betonar att i synnerhet inom transportbranschen är många förare tvungna att arbeta nattetid också i det fall att coronaepidemin fortsätter. Det är viktigt att förarna garanteras möjlighet att hålla de raster som de behöver. Därför måste regeringen vidta åtgärder för att möjliggöra att de rastplatser som behövs för arbetstagare inom transportbranschen, som är livsviktig med tanke på försörjningsberedskapen, kan hålla sina dörrar öppna. Restauranger som är öppna tidigt är viktiga också med tanke på de arbetstagare som börjar arbeta på arbetsplatserna tidigt på morgonen, och därför understöder sannfinländarna längre öppettider, kl. 5—24.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen ändrar stycke 4 i utskottets allmänna överväganden som följer:

(4) Social- och hälsovårdsutskottet anser att de temporära bestämmelser om förplägnadsrörelsers öppettider och serveringstider samt antalet kundplatser inomhus och utomhus och begränsningar i användningen av utrymmena som föreslås i lagen om smittsamma sjukdomar är nödvändiga för att förhindra spridningen av den smittsamma sjukdomen. Dessutom ska förplägnadsrörelserna förpliktas att iaktta särskilda hygienkrav och att se till att avståndet mellan kunderna tillräckligt stort. En förplägnadsrörelse ska också utarbeta en plan för hur den fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som föreskrivs. Utskottet framhåller att öppnandet av olika typer av restauranger är förenat med olika slag av risker, och de risker som är förenade med alkoholkonsumtion och berusning kan inte motivera begränsningar för restauranger som inte serverar alkohol.

Helsingfors 26.5.2020

Arja Juvonen saf
Kaisa Juuso saf
Minna Reijonen saf

Betänkande ShUB 11/2020 rd
Reservation 2 /saml

RESERVATION 2

Motivering

Samlingspartiets mål är att få samhället öppet så snabbt som möjligt, men säkert. Spridningen av sjukdomen bland befolkningen ska förhindras och målet är att utrota sjukdomen. Samlingspartiets åsikt har varit att utrotning eller aggressiv avgränsning av coronaviruset är den snabbaste och bästa vägen till normalisering av samhället.

Med att utrota eller aggressivt begränsa sjukdomen avses att man strävar efter att smittfallen ska bli så få som möjligt. Därefter strävar man efter att hålla sjukdomen väl avgränsad tills ett vaccin blir färdigt. För att sjukdomen ska kunna begränsas och epidemiläget kunna hanteras är det väsentligt att det finns tillräckligt med skyddsutrustningsresurser, att det finns testningskapacitet för att testa varje misstänkt fall av infektion och även andra som behöver testas, också symptomfria personer, och att det går utan dröjsmål att spåra smittkedjor och kontakter.

I ljuset av de senaste siffrorna har den sjukdomsepidemi som orsakas av coronaviruset vänt i en bättre riktning. När sjukdomsläget är gott är det förnuftigt att stegvis avveckla begränsningarna för att omstarten och återhämtningen av samhället och ekonomin ska kunna inledas.

Det är dock uppenbart att man länge måste skydda sig mot coronaviruset. Först när det finns vaccin att tillgå kan befolkningen få ett mer permanent skydd. En okänd smittsam sjukdom och de undantagsförhållanden som följde på den har orsakat rädsla och osäkerhet hos människor. Därför är det väsentligt med tanke på ett tryggt och förnuftigt öppnande av samhället att återupprätta trygghetskänslan och tron på att människor vågar återgå till att konsumera och anlita tjänster.

Regeringen måste avveckla de tunga begränsande åtgärderna och samtidigt söka nya, mindre skadliga åtgärder genom vilka man ytterligare kan förebygga spridningen av smitta men minska de mänskliga och ekonomiska olägenheter som begränsningarna medför. Det finns många internationella exempel där åtgärderna för att häva restriktionerna kombinerats med en rekommendation om användningen av munskydd. Sjukdomen sprider sig som droppsmitta och en omfattande användning av skydd minskar möjligheterna till droppsmitta och förebygger därigenom sjukdomssmitta. En ökad användning av munskydd kan således också återställa människors trygghetskänsla och förmå folk att våga börja utträta ärenden och konsumera tjänster.

När begränsningarna avvecklas behövs lösningar i synnerhet på hur äldre och personer som hör till riskgruppen fortfarande kan skyddas mot coronasmitta, men samtidigt måste det säkerställas att de tryggt kan fortsätta sitt liv, träffa sina närstående och röra sig också utanför hemmet. Rekommendationen om användning av munskydd i kollektivtrafik, butiker och nära kontakter är ett sätt att förebygga sjukdomssmitta och skydda riskgrupper.

Begränsningarna: hälsoskäl, nödvändighet och varaktighet

Samlingspartiet kräver att alla begränsningsåtgärder som vidtas med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar är hälsobaserade. Begränsningarnas nödvändighet måste bedömas omsorgsfullt.

Betänkande ShUB 11/2020 rd Reservation 2 /saml

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande (GrUU 14/2020 rd) det vara problematiskt att man i propositionsmotiven inte i detalj har granskat nödvändigheten och proportionaliteten av varje föreslagna åtgärd.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juni 2020 och gälla till och med de 31 oktober 2020, dvs. i totalt fem månader. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 14/2020 rd) fäst uppmärksamhet vid att den föreslagna lagen har en mycket lång giltighetstid jämfört med att besluten om att utöva befogenheter enligt beredskapslagen har fattats för en eller en och en halv månad i sänder.

Eftersom den temporära lagen föreslås vara i kraft relativt länge, anser Samlingspartiet att det är nödvändigt att regelbundet och med jämna mellanrum utvärdera det epidemiologiska läget och göra informationen tillgänglig för alla.

Begränsningarnas regionala dimension

Genom regeringens proposition med förslag till temporär ändring av lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet begränsades skyldigheten att hålla förplägnadsrörelser med tillhörande utrymmen inomhus och utomhus stängda för kunder från och med den 4 april 2020 till och med den 31 maj 2020. I samband med behandlingen av lagen godkände riksdagen enhälligt ett uttalande (RSv 14/2020 rd) där det förutsätts att regeringen utreder möjligheterna att när det blir aktuellt genomföra upphävningen av undantagsförhållandena och lagstiftningen om dem på ett sätt som möjliggör en regional gradering, i det fall att infektionssituationen tillåter det.

I början av epidemin var det motiverat att genom lagstiftning begränsa förplägnadsrörelsernas verksamhet samtidigt och i hela landet. I en situation där epidemin framskred snabbt och oförutsägbart fanns det en risk för att infektionskedjorna skulle upptäckas först när de hade fått en bred spridning. Men medborgarnas medvetenhet om farorna med den smittsamma sjukdomen och risken för smitta samt samhällets beredskap för att förhindra att epidemin sprids är nu en helt annan än i början av epidemin. Man har till exempel kunnat öka testningskapaciteten och de resurser som avsatts för att spåra smitta. Möjligheterna att identifiera smittkedjor är klart bättre än tidigare. På det hela taget är infektionssituationen i Finland för närvarande rätt bra.

Samlingspartiet vill att förplägnadsrörelserna ska kunna öppnas på ett kontrollerat sätt. Oron för människors hälsa är den bevekelsegrund som ligger bakom de begränsningar som drabbat förplägnadsbranschen. Smittoläget måste därför beaktas i alla sammanhang och begränsningarna ska kunna skärpas eller lindras beroende på epidemiläget och med beaktande av en regional granskning. Samlingspartiet anser det vara viktigt att regeringen fastställer tydliga landstäckande kriterier och indikatorer utifrån vilka beslut om skärpning eller lindring av begränsningsåtgärder fattas. Regelbunden, aktuell och offentligt tillgänglig information som grund för beslutsfattandet är av väsentlig betydelse.

På många områden i landet har det inte registrerats några nya sjukdomsfall. Samlingspartiet anser att det i den nuvarande situationen är motiverat att granska epidemisituationen i olika områden på ett flexibla sätt och möjliggöra regionala variationer i begränsningarna, vilket också riksdagen har förutsatt.

Betänkande ShUB 11/2020 rd **Reservation 2 /saml**

Samlingspartiet anser att de mycket varierande infektionssituationerna i landskapen bör beaktas i de begränsningar som gäller förplägnadsrörelser genast från och med den 1 juni och att begränsningarna bör hävas utan dröjsmål, när de inte längre är nödvändiga i en viss region eller i föreskriven omfattning.

Grundlagsutskottet betonade i sitt utlåtande (GrUU 14/2020 rd) att det lagstadgade kravet på nödvändighet ska styra besluten om regional tillämpning och att begränsningar inte kan föreskrivas eller bibehållas i regioner där detta inte är nödvändigt med hänsyn till det epidemiologiska läget. Också ekonomiutskottet har i sitt utlåtande (EkUU 9/2020 rd) lyft fram att regeringen omgående bör börja genomföra den regionala graderingen av regleringen på det sätt som lagförslaget möjliggör och motivera de valda parametrarna utifrån infektionsläget.

Samlingspartiet anser att det ska finnas klara riksomfattande kriterier för när begränsningarna kan skärpas eller hävas regionalt. Genom sådana enhetliga kriterier säkerställs det att situationen inte tolkas på olika sätt på olika håll i landet, vilket skulle medföra en ojämlig behandling av förplägnadsrörelserna.

Rekommendationsbaserad styrning

Samlingspartiet anser att det måste vara tryggt att öppna en restaurang eller ett kafé, men också lönsamt. Uppmärksamhet måste ägnas åt säkra verksamhetsbetingelserna för restaurangbranschen i synnerhet i ett läge där branschen redan har lidit betydande ekonomiska förluster till följd av verksamhetsbegränsningarna. Anpassningen till coronaläget har tömt många restaurangers kassor, vilket ökar den ekonomiska risken när en restaurang öppnas igen.

Samlingspartiet anser att aktörerna inom restaurangbranschen bör ges större möjligheter att själva bedöma hur de ser till att restaurangens verksamhet är ordnad med beaktande av säkerheten. Vi har lyckats få bukt med infektionssituationen tämligen väl och då i stor utsträckning med hjälp av rekommendationer. Effekterna av rekommendationerna konstateras också i den rapport som lämnades av Hetemäki-arbetsgruppen: Där sägs det att den faktiska effekterna av begränsningsåtgärder genom rekommendationer uppenbarligen är mycket betydande. I rapporten föreslås det därför att man lindrar slopandet eller upphävandet av de begränsningar som gäller förplägnadsrörelser genom samordning av regeringens rekommendationer och självreglering inom branschen.

Restauranginnehavare och företagare bör därför ges större möjligheter att organisera sin verksamhet så att tillräckliga säkerhetsavstånd och behörig hygien säkerställs. På detta sätt garanteras flexibiliteten bättre i fråga om olika förplägnadsrörelser av olika storlek och förhindras att verksamheten blir olönsam till följd av stränga och schablonmässiga begränsningar.

Begränsning av kundplatser och öppettider

I synnerhet mindre restauranger kommer att ha svårt att klara sig på grund av de begränsningsåtgärder som föreslås i propositionen. Att begränsa antalet kundplatser till hälften innebär att inkomsterna sjunker avsevärt samtidigt som de fasta kostnaderna för affärsverksamheten löper till fullt belopp. Det finns då inget utrymme för lönsamhet. Riksdagen förutsatte i sitt svar (RSv 14/2020 rd) att regeringen tryggar en rättvis intern konkurrens och sund företagsamhet inom restau-

Betänkande ShUB 11/2020 rd Reservation 2 /saml

rangnäringen under undantagsregleringen och när den upphävs. Propositionen innefattar dock en risk för att bestämmelserna har olika konsekvenser för företag av olika storlek.

I stället för en strikt begränsning av antalet kundplatser kan man till exempel ge näringsbranschen anvisningar om hur man ska iaktta tillräckliga säkra avstånd mellan olika bordssällskap samt sörja för en ändamålsenlig hygien. I tillsynen betonas förplägnadsrörelsernas och medborgarnas egenkontroll samt den tillsyn som regionförvaltningsverket utövar. Också ekonomiutskottet lyfter i sitt utlåtande (EkUU 9/2020 rd) fram att ett regleringsalternativ kunde vara att reglera minimiavståndet mellan borden.

Ekonomiutskottet påpekar också att det av motiveringen till propositionen inte framgår på vilka grunder och utifrån vilka bedömningar antalet kundplatser föreslås bli begränsat till hälften av det största tillåtna antalet kundplatser. Enligt ekonomiutskottet borde regeringen åtminstone ha beskrivit de viktigaste faktorerna som har lett till att gränsen dragits på det sätt som nu föreslås.

Samlingspartiet anser att en höjning av procentandelen kundplatser från föreslagna 50 till 75 procent skulle ha en betydande inverkan på inkomstbildningen och verksamhetens lönsamhet, i synnerhet när det gäller små restauranger och kaféer. Den som bedriver förplägnadsverksamhet ska dock se till att kundernas vistelse i förplägnadsrörelsen ordnas tillräckligt glest, att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra och att hygienens skötsel är korrekt.

Samlingspartiet anser att restaurangernas öppettider bör utvidgas så att förplägnadsrörelser kan hålla öppet mellan kl. 5 och 24. På detta sätt kan man bättre betjäna till exempel trafikföretagen på morgonen och de som äter på restaurang kvällstid. Det skulle också vara tillåtet med take away natttid.

Öppethållning för nattklubbarna skulle innebära en betydligt större coronarisk. Inom ramen för de öppettider som nu föreskrivs ska nattklubbar fortfarande hållas stängda. Således ska man se till att restaurangföretagarna får skälig kompensation för de olägenheter som begränsningarna medför. Också grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 14/2020 rd) fäst uppmärksamhet vid att konsekvenserna av de nu föreslagna begränsningarna bör beaktas på behörigt sätt när statsrådet för närvarande bedömer det allmänna, inte branschbundna, stödet till företag på grund av undantagsförhållandena (RP 67/2020 rd).

Det är skäl att regelbundet se över behovet av begränsningar som gäller öppettider och servering och hur befogade de är ur hälsosynpunkt.

Andra anmärkningar angående bestämmelserna om restauranger

Samlingspartiet beklagar att propositionen om en temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar lades fram för riksdagen först i sista stund. Grundlagsutskottet fäster i sitt utlåtande (GrUU 14/2020 rd) statsrådets allvarliga uppmärksamhet vid att ett korrekt fullgörande av utskottets uppgift enligt 74 § i grundlagen äventyras om det inte reserveras tillräcklig och skälig tid för riksdagsbehandlingen av propositioner. Samlingspartiet anser att utöver riksdagen har företagarna inom restaurangbranschen hamnat i en svår ställning på grund av fördröjningen i statsrådet. De

Betänkande ShUB 11/2020 rd
Reservation 2 /saml

tvingas vänta in i det sista på hur de kommande restriktionerna slutligen kommer att se ut, och vidta de behövliga åtgärderna med en dags varsel.

Förslag

Vi föreslår

*att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 58 a § 2 och 3 mom. med följande ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att riksdagen godkänner fyra uttalanden (**Reservationens förslag till uttalanden**).*

Reservationens ändringsförslag

58 a §

Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

En förplägnadsrörelse får öppna för förplägnadsverksamhet för kunder tidigast klockan 5 och ska stänga förplägnadsverksamheten för kunder senast klockan 24. ~~Servering av alkoholdrycker enligt alkohollagen får inledas i en förplägnadsrörelse tidigast klockan 9 och ska avslutas senast klockan 22.~~ Om de begränsningar som föreskrivs i detta moment inte är nödvändiga för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom, utfärdas bestämmelser om längre öppettid och serveringstid genom förordning av statsrådet.

I förplägnadsrörelsens utrymmen inomhus eller en del av dem får samtidigt vistas högst 75 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det 18 § i alkohollagen (1102/2017) avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen. Den som bedriver förplägnadsverksamhet ska se till att kundernas vistelse ordnas tillräckligt glest och att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra. Närmare bestämmelser om skyldigheterna i anknytning till kundernas vistelse och placeringen av kundplatser samt om begränsning av antalet kundplatser i förplägnadsrörelsens utrymmen inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Om det för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom inte är nödvändigt att tillämpa det i detta moment föreskrivna maximiantalet kunder, utfärdas bestämmelser om ett högre maximiantal kunder genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 11/2020 rd
Reservation 2 /saml

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att statsrådet vid de restriktioner som gäller förplägnadsrörelser beaktar de mycket olika infektionssituationerna i olika landskap genast från och med den 1 juni och utan dröjsmål vidtar åtgärder för att häva restriktionerna, om restriktionerna inte längre är nödvändiga inom en viss region eller i föreskriven omfattning.

2. Riksdagen förutsätter att alla begränsningsåtgärder som vidtas med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar görs av hälsoskäl.

3. Riksdagen förutsätter att statsrådet omedelbart vidtar åtgärder för att luckra upp de restriktioner som gäller förplägnadsrörelsers öppettider så att förplägnadsrörelserna kan hålla öppet mellan klockan 5 och 24.

4. Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar behövliga åtgärder för att högst 75 procent av det högsta tillåtna antalet kunder eller personer under normala förhållanden får vistas inomhus i förplägnadsrörelsen eller i en del av den samtidigt.

Helsingfors 26.5.2020

Mia Laiho saml
Juhana Vartiainen saml
Anna-Kaisa Ikonen saml